

BRIHECHE

SODBA SODIŠČA (drugi senat)
z dne 30. septembra 2004*

V zadevi C-319/03,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES,

ki ga je vložilo tribunal administratif de Paris (Francija) z odločbo z dne 3. julija 2003, ki je prispela na Sodišče 24. julija 2003, v postopku

Serge Briheche

proti

Ministre de l'Intérieur,

Ministre de l'Éducation nationale

in

Ministre de la Justice,

* Jezik postopka: francoščina.

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi C. W. A. Timmermans, predsednik senata, C. Gulmann in R. Schintgen, sodnika, F. Macken (poročevalka) in N. Colneric, sodnici,

generalni pravobranilec: M. Poiares Maduro,
sodni tajnik: R. Grass,

ob upoštevanju pisnih stališč, ki so jih predložili:

- za g. Brihecha on sam,

- za francosko vlado G. de Bergues in C. Bergeot-Nunes, zastopnika,

- za Komisijo Evropskih skupnosti M.-J. Jonczy in N. Yerrell, zastopnici,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi
29. junija 2004

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Direktive Sveta z dne 9. februarja 1976 o izvrševanju načela enakega obravnavanja moških in žensk v zvezi z dostopom do zaposlitve, poklicnega usposabljanja in napredovanja ter delovnih pogojev (76/207/EGS) (UL L 39, str. 40, v nadaljevanju: Direktiva).

- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med g. Brihechem, ministre de l'Intérieur (ministrstvom za notranje zadeve), ministre de l'Éducation nationale (ministrstvom za nacionalno šolstvo) in ministre de la Justice (ministrstvom za pravosodje), ker so ta zavrnila njegovo udeležbo na več natečajih za zaposlitev namestnikov administratorjev ali administrativnih tajnikov zaradi neizpolnjevanja pogoja starosti, ki ga določa francoska ureditev za prijavo na te natečaje.

Pravni okvir

Skupnostna ureditev

- 3 Člen 141(4) ES določa:

„Da bi zagotovili dejansko polno enakost med moškimi in ženskami v delovnem življenju, načelo enakega obravnavanja državam članicam ne preprečuje ohranitve ali sprejetja ukrepov o specifičnih ugodnostih, s katerimi se nezadostno

zastopanemu spolu olajša opravljanje poklicne dejavnosti ali prepreči ali izravna neugoden položaj v poklicni karieri.“

4 V skladu s členom 2(1) in (4) Direktive:

„1. V naslednjih določbah načelo enakega obravnavanja pomeni, da ne sme biti nobene diskriminacije na podlagi spola, bodisi posredne ali neposredne, še zlasti ne glede na zakonski ali družinski status.

[...]

4. Ta direktiva ne vpliva na ukrepe, ki spodbujajo enake možnosti žensk in moških, še zlasti če odpravljajo obstoječe neenakosti, ki vplivajo na možnosti žensk na področjih, na katera se nanaša člen 1(1).“

5 Členom 3(1) Direktive določa:

„1. Uporaba načela enakega obravnavanja pomeni, da ne sme biti nobene diskriminacije na podlagi spola pri pogojih, vključno z merili izbiranja, za dostop do vseh delovnih mest, ne glede na področje ali vrsto dejavnosti, in do vseh ravni poklicne hierarhije.“

Nacionalna ureditev

- 6 V skladu s členom 5(1) dekreta št. 90-713 z dne 1. avgusta 1990 o skupnih pravnih predpisih, ki se uporabljajo za namestnike administratorjev v državni upravi (décret n° 90-713, du 1er août 1990, relatif aux dispositions statutaires communes applicables aux corps d'adjoints administratifs des administrations de l'État) (*JORF* z dne 11. avgusta 1990, str. 9795) je starostna meja za zaposlovanje navedenih uradnikov na podlagi javnih natečajev določena na 45 let.
- 7 Člen 1 dekreta št. 75-765 z dne 14. avgusta 1975 o določitvi starostne meje, ki se uporablja za zaposlovanje uradnikov na podlagi javnih natečajev, razvrščenih v kategorije B, C in D (décret n° 75-765, du 14 août 1975, relatif à la limite d'âge applicable au recrutement par concours des fonctionnaires des corps classés en catégorie B, C et D) (*JORF* z dne 19. avgusta 1975, str. 8444) starostno mejo za dostop do natečaja določa prav tako na 45 let, razen če posebni predpisi ne določajo višje starostne meje.
- 8 V skladu s členom 8(1) zakona št. 75-3 z dne 3. januarja 1975 o različnih izboljšavah in poenostavitvah v zvezi s pokojninami in prejemki zakoncev umrlega, mater in ostarelih (loi n° 75-3, du 3 janvier 1975, portant diverses améliorations et simplifications en matière de pensions ou allocations des conjoints survivants, des mères de famille et des personnes âgées) (*JORF* z dne 4. januarja 1975, str. 198) „[za] ženske [...], ki se morajo po smrti svojega moža zaposliti, starostna meja za dostop do zaposlitev v javnem sektorju, ne velja.“
- 9 Ta izjema je bila spremenjena z zakonom št. 79-569 z dne 7. julija 1979 o odpravi starostne meje za dostop do zaposlitev v javnem sektorju za določene kategorije žensk (loi n° 79-569, du 7 juillet 1979, portant suppression des limites d'âge d'accès aux emplois publics pour certaines catégories de femmes) (*JORF* z dne 8. julija 1979), in sicer tako, da se je uporabljala za matere z več kot tremi otroki, vdove, ki se niso ponovno poročile, razvezane ženske, ki se niso ponovno poročile, ženske, ki živijo ločeno na podlagi sodne odločbe, in samske ženske z najmanj enim otrokom, ki so ga dolžne preživljati, ki se morajo zaposliti.

- 10 Člen 34 zakona št. 2001-397 z dne 9. maja 2001 o poklicni enakosti žensk in moških (loi n° 2001-397, du 9 mai 2001, relative à l'égalité professionnelle entre les femmes et les hommes) (*JORF* z dne 10. maja 2001, str. 7320) je ta seznam oseb, ki so navedene v prejšnji točki, dopolnil s samskimi moškimi, ki imajo najmanj enega otroka, ki so ga dolžni preživljati, ki se morajo zaposliti.

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 11 G. Briheche, ki je star 48 let, vdovec, ki se ni ponovno poročil, z enim otrokom, ki ga je dolžan preživljati, se je prijavil na več upravnih natečajev v Franciji in med drugim na natečaj, ki ga je leta 2002 razpisalo ministrstvo za notranje zadeve za zaposlovanje namestnikov administratorjev centralne uprave.
- 12 Njegova prijava na navedeni natečaj je bila zavrnjena z odločbo z dne 28. januarja 2002 zaradi neizpolnjevanja pogoja starosti, ki je določen v členu 5(1) dekreta št. 90-713 za sodelovanje na takem razpisu.
- 13 Zoper to odločbo, s katero je bila zavrnjena njegova prijava, je vložil pritožbo, s katero je uveljavljal, da od začetka veljavnosti zakona št. 2001-397 starostna meja 45 let zanj ne velja več.
- 14 Ta ugovor je ministre de l'Intérieur zavrnil z odločbo z dne 8. marca 2002, s katero je na eni strani povzelo besedilo svoje odločbe z dne 28. januarja 2002, po drugi strani pa pojasnilo, da, ne glede na določene kategorije žensk, lahko le tisti samski moški, ki

imajo najmanj enega otroka, ki so ga dolžni preživljati, ki se morajo zaposliti, uveljavljajo izvzetje od starostne meje za dostop do zaposlitev v javnem sektorju.

- 15 G. Briheche je 28. marca 2002 pri tribunal administratif de Paris vložil tožbo in je predvsem predlagal razglasitev ničnosti odločbe z dne 28. januarja 2002 o zavrnitvi njegove udeležbe na natečaju. Trdil je, da je člen 8(1) zakona št. 75-3, kot je bil spremenjen z zakonom št. 2001-397, v delu, kjer ugodnost izvzvetja od starostne meje za dostop do zaposlitev v javnem sektorju, pridržuje „vdovam, ki se niso ponovno poročile“, nezdržljiv s cilji Direktive. Dejansko ta ne vpliva na ukrepe, ki spodbujajo enake možnosti žensk in moških, še zlasti če odpravljajo obstoječe neenakosti, ki vplivajo na možnosti žensk pri dostopu do zaposlitve, vendar so države članice zavezane, da preverijo določbe, pri katerih cilj varstva, ki jih je prvotno usmerjal, ni več utemeljen.
- 16 V teh okoliščinah je tribunal administratif de Paris prekinilo odločanje in Sodišču predložilo naslednje vprašanje za predhodno odločanje:

„Ali določbe Direktive 76/207/EGS z dne 9. februarja 1976 nasprotujejo, da Francija ohrani v veljavi določbe člena 8(1) zakona št. 75-3 z dne 7. julija 1979, kot je bil spremenjen z zakonom št. 2001-397 z dne 9. maja 2001, glede vdov, ki se niso ponovno poročile?“

Vprašanje za predhodno odločanje

- 17 Predložitevno sodišče želi z vprašanjem v bistvu izvedeti, ali je treba člena 3(1) in 2(4) Direktive razlagati tako, da nasprotujejo nacionalni ureditvi, ki kot zadevna v

postopku v glavni stvari izvzetje od starostne meje za dostop do zaposlitve v javnem sektorju pridržuje vdovam, ki se niso ponovno poročile, ki se morajo zaposliti, in izključuje vdovce, ki se niso ponovno poročili in so v enakem položaju.

- 18 V skladu z ustaljeno sodno prakso načelo enakega obravnavanja, ki je določeno v Direktivi, velja splošno in se ta Direktiva uporablja za delovnopravna razmerja v javnem sektorju (glej predvsem sodbi z dne 10. januarja 2000 v zadevi Kreil, C-285/98, Recueil, str. I-69, točka 18, in z dne 19. marca 2002 v zadevi Lommers, C-476/99, Recueil, str. I-2891, točka 25).
- 19 To načelo v skladu s členom 3(1) Direktive kaže, da „uporaba načela enakega obravnavanja pomeni, da ne sme biti nobene diskriminacije na podlagi spola pri pogojih, vključno z merili izbiranja, za dostop do vseh delovnih mest, ne glede na področje ali vrsto dejavnosti, in do vseh ravni poklicne hierarhije.“
- 20 Nacionalna ureditev, ki kot zadevna v postopku v glavni stvari za dostop do javnega natečaja, ki se razpiše za zaposlovanje uradnikov, določa, da za vdove, ki se niso ponovno poročile, ki se morajo zaposliti, starostna meja ne velja, pomeni diskriminacijo zaradi spola, je v nasprotju s členom 3(1) Direktive glede vdovcev, ki se niso ponovno poročili in so v enakem položaju.
- 21 V teh okoliščinah je treba preizkusiti, ali je lahko taka ureditev vendarle dopustna na podlagi člena 2(4) Direktive, po katerem ta „ne vpliva na ukrepe, ki spodbujajo enake

možnosti žensk in moških, še zlasti če odpravljajo obstoječe neenakosti, ki vplivajo na možnosti žensk na področjih, na katera se nanaša člen 1(1)“.

- 22 Kot je sodišče že presodilo, je cilj te določbe določen in omejen na dopustnost ukrepov, ki so sicer na pogled diskriminatorni, v resnici pa naj bi v socialni resničnosti preprečevali ali zmanjševali dejanske neenakosti (sodba z dne 11. novembra 1997 v zadevi Marschall, C-409/95, Recueil, str. I-6363, točka 26).

- 23 Ukrep, ki naj bi v prvi vrsti spodbujal ženske kandidatke v sektorju javnih funkcij, je združljiv s pravom Skupnosti, če ženskim kandidatkam, ki so enako kvalificirane kot njihovi moški konkurenti, ne zagotavlja avtomatične in nepogojne prednosti in če se kandidature objektivno presoja, pri čemer se upošteva poseben osebni položaj vseh kandidatov (glej v tem smislu sodbo z dne 28. marca 2000 v zadevi Badeck in drugi, C-158/97, Recueil, str. I-1875, točka 23).

- 24 Podlaga za te pogoje je dejstvo, da je pri ugotavljanju obsega popolnega odstopanja od pravice posameznika, kot je v Direktivi določena pravica moških in žensk do enakega obravnavanja, treba upoštevati načelo sorazmernosti, po katerem odstopanja ne smejo presegati okvirov, ki so primerni in potrebni za doseganje zasledovanega cilja in morajo biti z načelom enakega obravnavanja, kolikor je to mogoče, skladne zahteve cilja, ki se tako zasleduje (zgoraj navedena sodba Lommers, točka 39).

- 25 Člen 2(4) Direktive dopušča torej nacionalne ukrepe na področju dostopa do zaposlitve, ki dajejo posebej prednost ženskam zaradi izboljšanja njihove usposobljenosti konkurirati na trgu delovne sile in pod enakimi pogoji kot moški slediti poklicni karieri. Ta določba je namenjena uvedbi dejanske in ne formalne enakosti z zmanjševanjem dejanskih neenakosti v socialni resničnosti in tako v skladu s členom 141(4) ES preprečevati ali izravnati neenakosti v poklicni karieri zadevnih oseb (glej v tem smislu sodbi z dne 17. oktobra 1995 v zadevi Kalanke, C-450/93, Recueil, str. I-3051, točka 19, in z dne 6. julija 2000 v zadevi Abrahamsson in Anderson, C-407/98, Recueil, str. I-5539, točka 48).
- 26 Francoska vlada v pisnih stališčih navaja, da je bila zadevna ureditev v postopku v glavni stvari sprejeta za omejitev dejanske neenakosti, ki med moškimi in ženskami obstaja predvsem zato, ker naj bi ženske opravljale večji del gospodinjskih del, zlasti če so v družini otroci, in za poenostavitev vključevanja žensk v zaposlovanje.
- 27 Taka ureditev podeljuje, kot je glede tega navedla Komisija, absolutno in nepogojno prednost kandidaturam določenih kategorij žensk, h katerim sodijo tudi vdove, ki se niso ponovno poročile, ki se morajo zaposliti, s tem da jim pridržuje ugodnost izvzeta od starostne meje za dostop do zaposlitev v javnem sektorju, in izključuje vdovce, ki se niso ponovno poročili in so v enakem položaju.
- 28 Iz tega izhaja, da taka ureditev, na podlagi katere so določene kategorije žensk izvzete od starostne meje za dostop do zaposlitev v javnem sektorju, medtem ko za moške, ki so v enakem položaju, to ne velja, po členu 2(4) Direktive ni dopustna.

- 29 V teh okoliščinah je treba preizkusiti, ali je ureditev, kot je zadevna v postopku v glavni stvari, vendarle dopustna na podlagi člena 141(4) ES.
- 30 Ta določba državam članicam dovoljuje, da ohranijo ali sprejmejo ukrepe o specifičnih ugodnostih, s katerimi se nezadostno zastopanemu spolu olajša opravljanje poklicne dejavnosti ali prepreči ali izravna neugoden položaj v poklicni karieri, da bi zagotovili dejansko polno enakost med moškimi in ženskami v delovnem življenju.
- 31 Neodvisno od vprašanja, ali so pozitivni ukrepi, ki jih člen 2(4) Direktive ne dopušča, lahko morebiti dopustni na podlagi člena 141(4) ES, zadošča ugotoviti, da zadnjenavedena določba ne dopušča, da države članice določijo pogoje za dostop do zaposlitev v javnem sektorju, ki so kot sporni ukrepi v postopku v glavni stvari v vsakem primeru nesorazmerni z zasledovanim ciljem (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo v zadevi Abrahamsson in Anderson, točka 55).
- 32 Iz zgoraj navedenega izhaja, da je odgovor na vprašanje za predhodno odločanje, da je treba člena 3(1) in 2(4) Direktive 76/207 razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki kot zadevna v postopku v glavni stvari ugodnost izvzetja od starostne meje za dostop do zaposlitev v javnem sektorju pridržuje vdovam, ki se niso ponovno poročile, ki se morajo zaposliti, in izključuje vdovce, ki se niso ponovno poročili in so v enakem položaju.

Stroški

- 33 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

Člena 3(1) in 2(4) Direktive Sveta z dne 9. februarja 1976 o izvrševanju načela enakega obravnavanja moških in žensk v zvezi z dostopom do zaposlitve, poklicnega usposabljanja in napredovanja ter delovnih pogojev (76/207/EGS) je treba razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki kot zadevna v postopku v glavni stvari ugodnost izvzeta od starostne meje za dostop do zaposlitev v javnem sektorju pridržuje vdovam, ki se niso ponovno poročile, ki se morajo zaposliti, in izključuje vdovce, ki se niso ponovno poročili in so v enakem položaju.

Podpisi